

Doğu Ortodoks Hristiyanlığı ile Yeni Ahit Hristiyanlığı Arasındaki Çelişkiler

giriş

Vahiy Kitabı'nın 2-3. bölümleri, İsa Mesih'in Küçük Asya'daki yedi kiliseye yazdığı mektupları içerir; bunların her biri hem tarihsel adresler hem de zaman içindeki daha geniş kilise koşulları için sembolik tipolojiler görevi görür. Bunlar arasında, Bergama'daki kilise (Vahiy 2:12-17), eskatolojik çerçevelerde genellikle zulüm karşısında sadakatle karakterize edilen ancak dünyevi ittifaklarla, özellikle de Balaam'a (putperestliğe ve ahlaksızlığa yol açan) ve Nikolasçılara (laikler üzerinde din adamı hiyerarşisi) benzetilen doktrinlere bağlılıkla uzlaşan bir Hristiyanlık aşamasını temsil eden bir kilise olarak yorumlanır. Tarihsel olarak Bergama, imparatorluk kült ibadetinin merkeziydi ve "Şeytan'ın tahtı" muhtemelen Zeus sunağına veya Roma imparatoruna tapınmaya atıfta bulunarak devlet gücüyle olan ilişkileri sembolize ediyordu. Bu durum, Doğu Ortodoks Kilisesi'ne (modern doktrinler kullanılarak yapılan önceki analizlerden yeniden değerlendirilerek) uygulandığında, eski inancın takdire şayan bir şekilde korunması ile Yeni Ahit'in saflığından sapmalar (örneğin devlet otoritesiyle bütünleşme (Bizans Sezaropapizmi), hiyerarşik yapılar ve Balaam'ın öğretilerine benzer ahlaki uzlaşmalar olarak görülen doğum kontrolü ve boşanma gibi modern uygulamalar) arasındaki algılanan gerilimleri vurgular. Mektup, Mesih'in adına sıkıca bağlı kalmayı överken, yanılıcı doktrinlere hoşgörüyü kınamakta, tövbe çağrısında bulunmakta ve galip gelenlere gizli manna vaat etmektedir. Bu tipoloji, doktrinsel uyanıklık temalarını vurgulayarak, Ortodoksluğun imparatorlukla olan tarihsel bağlarına ve İncil dışı unsurlara yönelik eleştirilerle örtüşmektedir.

"Ortodoks Hristiyanlık" terimi, kökenlerini ilk Hristiyan topluluklarına dayandıran ve gelenek, ayin ve doktrin yoluyla havarilerle kesintisiz bir süreklilik iddiasında bulunan Doğu Ortodoks Kilisesi'ni ifade eder. Bu bağlamda sıklıkla kullanılan "Yeni Ahit Hristiyanlığı" ise, genellikle resmileştirilmiş ayinler veya saygı uygulamaları gibi daha sonraki gelişmelerden yoksun, yalnızca İncil'e dayalı bir Hristiyanlık biçimini ima eder. Eleştirmenler, bazı Ortodoks inanç ve uygulamalarının Yeni Ahit'in otorite, kurtuluş, ibadet ve insan doğası hakkındaki öğretileriyle çeliştiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, Ortodoks teologlar ve savunucular, doktrinlerinin, havari geleneği ve Kilise Babalarının (Athanasius, Büyük Basil ve Şamlı Yuhanna gibi ilk Hristiyan liderleri) yazıları merceğinden yorumlanan İncil ile tamamen uyumlu olduğunu savunmaktadır.

Aşağıda, İncil ve Ortodoks Kilise Babalarından yararlanarak, öne sürülen başlıca çelişkileri özetliyoruz. Bunlar, yaygın eleştirilere ve Ortodoks karşı argümanlarına dayanmaktadır. Kilise Babalarının Ortodoksluğun temellerini oluşturduğunu ve bu nedenle Ortodoks görüşlerini desteklemek için sıklıkla alıntıldıklarını, ancak yorumların farklılık gösterdiğini unutmayın. Dengeyi sağlamak için mümkün olduğunca birincil kaynaklardan elde edilen kanıtlara odaklandık ve her iki tarafı da temsil ettik.

1. Gelenek Otoritesi mi Yoksa Yalnızca Kutsal Yazıların Otoritesi mi?

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Ortodoks Hristiyanlık, "Kutsal Gelenek"i (ekümenik konseyler, Kilise Babalarının yazıları, ayin ve ikonlar dahil) İncil ile eşit otoriteye yükseltir; eleştirmenler bunun Kutsal Yazıların üstünlüğünü geçersiz kıldığını ve insan yapımı doktrinlere yol açtığını söyler. Bu, Yeni Ahit'in Kutsal Yazıları yeterli ve Tanrı'dan ilham almış, ek yanılmaz kaynaklara ihtiyaç duymayan bir kaynak olarak tasvir etmesiyle çelişmektedir. Örneğin, 2 Timoteos 3:16-17 şöyle der: "Bütün Kutsal Yazılar Tanrı'dan ilham almıştır ve öğretmek, azarlamak, düzeltmek ve doğrulukta eğitmek için yararlıdır; böylece Tanrı'nın kulu her iyi iş için tam donanımlı olur." Eleştirmenler, bunun İncil dışı

geleneği gereksiz kıldığını savunur ve İsa'nın Ferisileri Tanrı'nın Sözü yerine gelenekleri önceliklendirdikleri için azarlamasını yankılar (Markos 7:13: "Böylece, nesilden nesile aktardığımız geleneğinizle Tanrı'nın sözünü geçersiz kılıyorsunuz").

- Ortodoks Karşıt Görüşü: Gelenek, Kutsal Yazılardan ayrı veya üstün değildir, aksine onu kapsar; zira Kutsal Kitabın kendisi, sözlü ve yazılı havari öğretilerine bağlı kalmayı emreder. 2 Selanikliler 2:15 şöyle der: "Sözlü veya yazılı olarak size ilettiğimiz öğretilere sıkıca bağlı kalın." Büyük Basil (yaklaşık 330-379 MS) gibi Kilise Babaları, Kutsal Ruh Üzerine (Bölüm 27) adlı eserinde, yazılı olmayan geleneklerin (örneğin, haç işareti) Kutsal Yazılarla eşit havari otoriteye sahip olduğunu ve doktrinsel bozulmayı önlemek için aktarıldığını savunurlar. Ortodoks kaynaklar, Kilisenin Yeni Ahit kanonunu gelenek yoluyla (örneğin, 397 MS'deki Kartaca gibi konsiller aracılığıyla) derlediğini vurgular; bu nedenle geleneği reddetmek, Kutsal Kitabın kendi otoritesini zayıflatır. Sadece Kutsal Yazılara odaklanmanın yorumlama karmaşasına yol açtığını düşünürler, çünkü Kutsal Kitap Kilisenin bağlamı olmadan kendi kendini yorumlayamaz.

2. Kurtuluş, Sinerji (Lütuf ile İşbirliği) Olarak mı Yoksa Sadece İmanla mı Elde Edilir?

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Ortodoksluk, kurtuluşu, Tanrı'nın lütfuyla insan işbirliğini (sinerji) içeren, ayinler ve çileci uygulamalar gibi işleri de kapsayan ve "ilahlaşmaya" (teozis, Tanrı'ya benzemeye) yol açan bir süreç olarak öğretir. Bu, Yeni Ahit'in yalnızca imanla, amellerden bağımsız olarak kurtuluşa yaptığı vurguyla çeliştiği iddia edilmektedir. Efesliler 2:8-9 şöyle der: "Çünkü kurtuluşunuz lütuf sayesinde, iman yoluyla; bu da sizden değil, Tanrı'nın armağanıdır; amellerle değil, kimse övünmesin diye." Eleştirmenler, Romalılar 3:28'e ("Bir kişi, kanunun amellerinden bağımsız olarak imanla aklanır") işaret ederek, Ortodoksluğun aklanmayı (doğruluğun anlık ilanı) kutsallaşmayla (sürekli büyüme) karıştırdığını ve insan çabasını ekleyerek ruhları potansiyel olarak lanetlediğini savunmaktadır.
- Ortodoks Karşıt Görüşü: Kurtuluş lütuf yoluyla, ancak iman aktif ve işbirlikçidir; çünkü İncil, iman ve amel-leri birbirinden ayırmadan bütünleştirir. Yakup 2:24 şöyle der: "Görüyorsunuz ki, bir insan yalnızca imanla değil, yaptıklarıyla doğru sayılır" ve 26. ayet ekler: "Ruhsuz beden nasıl ölü ise, amelsiz iman da öyledir." Athanasius (yaklaşık 296-373 MS) gibi Kilise Babaları, Enkarnasyon Üzerine adlı eserinde teozisi, kazanılmış bir liyakat değil, ilahi hayata katılım olarak tanımlar (2 Petrus 1:4: "İlahi doğaya katılmanız için"). Ortodokslar, amellerin lütfun meyveleri olduğunu, liyakat olmadığını açıklarlar ve ilahi-insan sinerjisini göstermek için Filipililer 2:12-13'ü ("Kurtuluşunuzu korku ve titreme içinde gerçekleştirin, çünkü içinizde çalışan Tanrı'dır") örnek gösterirler. "Yalnızca iman"ın İncil'in tam tanıklığını göz ardı ettiğini ve antinomianizm (kanunsuzluk) riskini taşıdığını savunurlar.

3. İkonlara ve Azizlere Saygı Gösterilmesi ve Putperestliğin Yasaklanması

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Azizlerin ve Meryem'in ikonalarına secde etmek, öpmek veya dua etmek gibi Ortodoks uygulamaları, Yeni Ahit'te bu tür uygulamaların bulunmaması ve Eski Ahit'te putlara tapınmaya karşı verilen emirlerle çeliştiği için putperestlik veya tapınma olarak görülmektedir. Çıkış 20:4-5 (Yeni Ahit bağlamında referans gösterilen) şöyle uyarıyor: "Kendin için put yapmayacaksın... Onlara secde etmeyeceksin, onlara tapınmayacaksın." Eleştirmenler, 1 Timoteos 2:5'i örnek göstererek, azizleri aracı olarak çağırmanın Yeni Ahit'te hiçbir örneği olmadığını belirtiyorlar: "Çünkü tek bir Tanrı ve Tanrı ile insanlar arasında tek bir aracı vardır, o da insan olan Mesih İsa'dır."
- Ortodoks Karşıt Görüşü: Saygı (dulia), azizleri Mesih'in bedeninin üyeleri olarak onurlandırır; bu, Tanrı'ya ayrılmış olan ibadetten (latria) farklıdır ve ikonlar, putlar değil, ilahi olana açılan pencerelerdir. İncil, Vahiy 5:8 (azizler için dua eden ihtiyarlar) ve İbraniler 12:1 (şahitler bulutu) gibi yerlerde saygıyı tasvir eder. Kilise Babası Şamlı Yuhanna (yaklaşık 675-749 MS), İlahi Görüntüler Üzerine adlı eserinde, Tanrı'nın Mesih'te görünür hale gelmesinden (Yuhanna 1:14) beri, O'nu tasvir etmenin insanlığının gerçekliğini onurlandırdığını belirterek ikonoklazma karşı ikonları savunur. Ortodokslar, Eski

Ahit'teki örneklerden, örneğin Sandık üzerindeki kerubilerden (Çıkış 25:18-22) bahseder ve Yeni Ahit'in bu tür sembolizmi ortadan kaldırmadığını, aksine tamamladığını savunurlar. Azizlere dua etmek, dünyevi isteklerde olduğu gibi onların şefaatinin istemek anlamına gelir (Yakup 5:16: "Birbiriniz için dua edin").

4. İlk Günah ve İnsan Doğası Görüşü

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Ortodoksluk, "atalardan kalma günahı" (insanlık, Adem'den ölümlülüğü ve günah işleme eğilimini miras alır, ancak kişisel suçluluğu değil) öğretir ve tam bir ahlaksızlığı veya atfedilen suçu reddeder. Bu, iddiaya göre, Yeni Ahit'in insanlığın esaretini tasvirini yumuşatır ve Mesih'in kefareti olan ihtiyacı zayıflatır. Romalılar 5:12,18 şöyle der: "Günah bir adam aracılığıyla dünyaya girdi ve ölüm günah aracılığıyla geldi... bir suçun sonucu herkes için mahkumiyettir."
- Ortodoks Karşıt Görüşü: Düşüş ölüm ve yozlaşmayı getirdi, ancak suç kişiseldir (Hezekiel 18:20: "Günah işleyen ölecek olandır"). Kilise Babası İrenaeus (yaklaşık 130-202 MS), Sapıklıklara Karşı adlı eserinde Adem'in günahını insanlığı zayıflıkla enfekte eden bir şey olarak tanımlar, otomatik bir lanetleme olarak değil; Mesih'in bunu iyileştirmek için yaptığı tekrarlamayı vurgular. Ortodokslar, Mezmurlar 51:5'i ("Şüphesiz ben doğuştan günahkardım") doktrinsel değil, şiirsel bir suç olarak gösterir ve görüşlerinin, doğuştan evrensel bir kınama varsaymadan Yeni Ahit'in tövbeye çağrısıyla uyumlu olduğunu savunurlar.

5. Sakramentler (Örneğin, Efkaristiya ve Günah Çıkarma) Temel mi Yoksa Sembolik mi?

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Ortodoksluk, Efkaristiya'yı Mesih'in gerçek Bedeni ve Kanı (tekrarlanan bir kurban anısı) olarak görür ve affedilmek için rahiplere itirafı gerektirir; bu da Yeni Ahit'in tek seferlik kurban ve Tanrı'ya doğrudan erişim anlayışıyla çelişmektedir. İbraniler 10:10,14: "Biz, İsa Mesih'in bedeninin bir kereye mahsus kurban edilmesiyle kutsal kıldık... O, tek bir kurbanla, kutsal kılınmakta olanları sonsuza dek mükemmel kılmıştır." 1 Yuhanna 1:9, Tanrı'ya doğrudan itirafı vaat eder.
- Ortodoks İtirazı: Ökaristiya, Mesih'in ebedi kurbanına katılımdır (İbraniler 13:8: "İsa Mesih dün, bugün ve sonsuza dek aynıdır"), Yuhanna 6:53-56'ya göre yeniden kurban edilme değildir ("İnsanoğlunun etini yemez ve kanını içmezseniz, sizde hayat yoktur"). Antakyalı Kilise Babası İgnatius (yaklaşık 35-107 MS), İzmirli'lere yazdığı mektupta bunu "ölümsüzlüğün ilacı" olarak adlandırır. Rahiplere günah çıkarma, Yakup 5:16 ve Yuhanna 20:23'ü (Mesih'in havarilere günahları bağışlama yetkisi vermesi) yerine getirir. Ortodokslar, ayinleri sembolik değil, lütuf dolu olarak görürler ve bu da erken Kilise uygulamalarıyla uyumludur.

6. Kutsal Kitap Kanonu (Deuterokanonik Kitapların Dahil Edilmesi)

- İddia Edilen Çelişki (Eleştirmenin Görüşü): Ortodoks İncil, Yeni Ahit'te yetkili kaynak olarak gösterilmeyen ve iddia edilen doktrinsel hatalar içeren (örneğin, 2 Makabiler 12'deki ölümler için dualar) Tobit ve Makabiler (bazı görüşlere göre Apokrif) gibi kitapları içerir. Bu, İsa'nın kullandığı İbranice Kutsal Yazıların ötesine geçerek, Yeni Ahit'in ima ettiği 39 kitaplık Eski Ahit ile çelişmektedir.
- Ortodoks İtirazı: Septuagint (Yunanca Eski Ahit, bu kitapları da içerir) İsa ve havariler tarafından kullanılmıştır (örneğin, İbraniler 11:35, 2 Makabiler 7'ye atıfta bulunur). Athanasius gibi Kilise Babaları, 39. Bayram Mektubunda (MS 367) bunları eğitici olarak listelemiş ve konsiller bunları onaylamıştır. Ortodokslar, bu kitapların çıkarılmasının bir yenilik olduğunu ve kitapların şefaati gibi doktrinleri desteklediğini (Vahiy 8:3-4 ile tutarlı olarak) savunmaktadır.

Özetle, bu "çelişkiler" genellikle farklı yorumlama yöntemlerinden kaynaklanır: Yalnızca Kutsal Yazıları vurgulayan bakış açıları bireysel yorumu önceliklendirirken, Ortodokslar Kilise Babaları ve Kutsal Ruh tarafından yönlendirilen toplumsal geleneği vurgular. Ortodoks kaynaklar uygulamalarının Yeni Ahit Hristiyanlığını somutlaştırdığını savunurken, eleştirmenler havariler sonrası eklemeler görür. Daha derinlemesine inceleme için, Philokalia (Kilise Babalarının yazıları) gibi birincil metinlere başvurulabilir. Ortodoks bağlamlarda savunulan tarihsel araştırmalar, İkinci Tapınak Yahudiliği ve erken Kilise uygulamalarını inceleyerek bunları açıklığa kavuşturabilir.